

Oponentský posudek disertační práce

PhDr. Barbara Pavlová :

Eating Disorders : Epidemiology and Risk Factors

Školitel : prof. MUDr. Hana Papežová, CSc.

UK 1.LF, studijní program Lékařská psychologie a psychopatologie
Praha 2008

Disertační práce je věnovaná problematice poruch příjmu potravy, zejména otázkám výskytu poruchy a některých jejích rizikových faktorů. Jde o téma medicínsky, psychologicky i společensky aktuální, zaměření práce na epidemiologická specifika poruch příjmu potravy v České republice je přínosné a potřebné, stejně jako bádání nad otázkami rizika, spojenými se zážitky pobytu dívek s těmito poruchami v zahraničí.

Disertační práce má 107 stran a je rozdělena na několik částí, v nichž autorka prezentuje teoretické pozadí problematiky, dokládá tři vlastní publikace (dvě v recenzním řízení, jedna v tisku) a problematiku shrnuje v diskuzi a závěru. Práce je kromě přiloženého krátkého souhrnu v češtině psaná v anglickém jazyce. Autorka je dobře obeznámena se současnými poznatky, rozsáhle cituje literární prameny (151 prací) převážně anglické publikace (146 prací), téměř polovina citovaných prací byla publikovaná po roce 2000.

V teoretické části práce podává autorka literární přehled základních témat, které se vztahují k její další práci. Popisuje klasifikaci poruch příjmu potravy v rámci ICD – 10 a DSM IV a dále uvádí epidemiologická data, která se vztahují k výskytu poruch příjmu potravy v západní Evropě a USA, v centrální a východní Evropě a dalších zemích. V souvislosti a dalším tématem, kterým se výzkumně zabývá, charakterizuje rizikové faktory, důležité pro vznik poruch příjmu potravy, například demografické znaky (sex, věk, příslušnost k etniku, život ve městě či na venkově), osobnostní charakteristiky (impulzivita, perfekcionismus a neuroticismus) a zmiňuje význam životních událostí. Kromě dalšího uvádí význam kulturních vlivů, což je důležité téma pro její východisko, že jde o časovou souvislost mezi nárůstem počtu hospitalizací pro poruchy příjmu potravy v ČR v souvislosti s politickými a sociálními změnami v devadesátých letech a vliv „pozápadněného“ prostředí na výskyt těchto poruch. Autorka neopomněla zmínit význam biologických faktorů (genetické faktory, prenatální a perinatální komplikace, raný nástup menstruace).

V prvních dvou publikacích, zaměřených na epidemiologické aspekty, předkládá autorka se spoluautory hypotézu, že prevalence a incidence poruch příjmu potravy v ČR vzrostla v devadesátých letech dvacátého století. V prvním článku „Time trends in hospital admissions for eating disorders in the Czech republic 1981-2005“ ukazuje, že ve skupině žen 10-39 let stoupl počet hospitalizací čtyřikrát mezi lety 1981 a 2001 a zůstal na stejné úrovni až do roku 2005. V druhém článku „Time trends in hospital admissions for anorexia nervosa in the Czech republic 1994 -2005,“ ukazuje, že u žen ve věku 10-39 let stoupl počet prvohospitalizací pro mentální anorexii z 4,5/100 000 v roce 1994 na 7,5/100 000 v roce 1999 a zůstal stabilní do roku 2005. Z výsledků těchto prací lze vyvodit, že výskyt poruch příjmu potravy souvisí se sociokulturními změnami „pozápadněného“ prostředí.

Třetí publikace „In would not have happened to me at home : Qualitative exploration of sojourns abroad and eating disorders in young Czech women“ vychází autorka se spoluautory z toho, že poruchy příjmu potravy mohou být spušteny zážitky spojenými s migrací a akulturací. Pro tuto studii byla užita kvalitativní výzkumná strategie, která vedla ke zjištění rizikových faktorů jako je odlišné jídlo a stravovací návyky, negativní emoce a pokus dosáhnout něčeho hodnotného. Zároveň byly zjištěny typy průběhu, spojujících pobyt v zahraničí s s počátkem vzniku nebo zhoršením poruchy.

Řešené téma je aktuální, autorka osvědčila schopnost zpracovat současné poznatky, jasně formulovat problém a vymezit cíl práce, použila adekvátní metody a postupy. V posledním článku ukázala, že i postupy kvalitativního výzkumu mohou být aplikovány smysluplně a přinášejí zajímavé závěry, použitelné pro klinickou praxi v oblasti diagnostiky, terapie i prevence.

Otázky: Jaké osobnostní predispozice měly u dívek, které se rozhodly pracovat v cizině, význam pro způsob jejich reakce na tento pobyt? Můžeme odhadovat, u jakého procenta dívek z těch, které odjíždějí studovat nebo pracovat do ciziny, má tento pobyt vztah ke vzniku či zhoršení poruchy příjmu potravy?

Disertační práce splňuje předpoklady autorky k samostatné vědecké práci a k udělení titulu „PhD.“. Doporučuji k obhajobě u oborové komise.

Doc.PhDr. Jana Kocourková

V Praze 29.5.2008